

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Lärarnas Riksförbund kräver insatser för att stoppa skolans dränering på resurser

**Lärarnas Riksförbund kräver insatser
för att stoppa skolans dränering på resurser**

Lärarnas Riksförbund kräver insatser för att stoppa skolans dränering på resurser

Säkra intäkter och hög avkastning har lockat såväl nationella som internationella riskkapitalbolag att investera i välfärdens kärna: skola, vård och omsorg. Idag ser vi att dessa skattefinansierade välfärdstjänster kan generera enorma vinstnivåer, där bolagen dessutom ofta undkommer skatt i Sverige via kreativ skatteplanering.

Lärarnas Riksförbund har tidigare granskat fristående skolors årsredovisningar och funnit att företagen gör stora vinster och för över stora summor pengar från skolverksamhet till ägarna, i stället för att satsas på bättre undervisning, större lärartäthet och bättre resurser till stöd för elever med särskilda behov. Bland de företag som delade ut mest pengar till ägarna eller lämnat störst koncernbidrag återfanns Procivitas, Baggium utbildning AB, Pysslingen Förskolor och Skolor AB, Kunskapsskolan i Sverige AB, Jensen Education College AB.

På några få år har riskkapitalbolag och stora koncerner tagit ett starkt grepp om den svenska skolan, vården och omsorgen, där stora summor av skattebetalarnas pengar också försvinner till skatteparadis. Lärarnas Riksförbund har därför följt upp förbundets tidigare granskning av friskolorna och nu undersökt koncernbidrag eller motsvarande i några få av de stora skol- och vårdföretagen, där källan är företagens årsredovisningar. Lämnandet av dessa bidrag innebär en renodlad inkomstöverföring och utgör inte någon ersättning för tjänster eller varor som erhållits av givaren.

Som framgår av tabellen är det en dystert läsning för svenska skattebetalare. Det går inte att ta miste om att koncernerna och riskkapitalbolagen är experter på att verksamheterna drivs effektivt, men som framgått i media under en längre tid kommer denna effektivitet inte skattebetalarna till godo via bättre kvalitet i verksamheterna.

Företag	Räkenskapsår	Omsättning	Rörelsevinst	Vinst- marginal (%)	Utbetalade koncernbidrag eller motsvarande	Koncern (Sverige)	Utländsk ägare
<i>Skolan</i>							
Drivkraft Varend AB	1 jan - 31 dec 2010	350 441 000	54 532 000	15,6	42 700 000	Instruo Holding AB	Axcel Management A/S
<i>Utbildning Leder Till Rätt</i>							
Arbete Education i Norden AB	1 jan - 31 dec 2010	623 443 000	36 559 000	5,9	20 300 000	Instruo Holding AB	Axcel Management A/S
Kunskapsskolan i Sverige AB	1 jan - 31 dec 2010	784 303 000	45 450 000	5,8	24 232 000	Magnora AB	-
Jensen Education School AB	1 jan - 31 dec 2010	99 628 895	9 840 633	9,9	8 000 000	Jensen Development AB	-
Jensen education College AB	1 jan - 31 dec 2010	355 224 383	31 332 232	8,8	30 000 000	Jensen Development AB	-
<i>Vården</i>							
Carema Äldreomsorg AB	1 jan - 31 dec 2009	1 366 520 000	52 517 000	3,8	37 029 000	Ambea Holding AB	Triton/KKR
Carema Orkidén AB	1 jan - 31 dec 2009	615 633 000	34 898 000	5,7	38 241 000	Ambea Holding AB	Triton/KKR
Capio S:t Görans Sjukhus AB	1 jan - 31 dec 2010	1 597 484 000	69 511 000	4,4	59 092 000	Ygeia TopHolding AB	Cidra SARL
Attendo Care AB	1 jan - 31 dec 2010	3 529 052 000	297 786 000	8,4	321 793 000	Attendo AB	Augustus Internationla SARL

Som framgår av tabellen har detta begränsade urval av de privata aktörer som verkar inom välfärdens kärna fört över enorma belopp till sina ägare i form av koncernbidrag eller motsvarande. Det bör påpekas att dessa företag ingalunda är unika inom dessa verksamheter, inte heller att det valda räkenskapsåret är unikt när det gäller överföringar av skattemedel till ägarna. Det förs årligen över häpnadsväckande summor av svenska skattebetalares pengar till privata intressenter – resurser som var ämnade för välfärdstjänster.

Utöver utbetalade koncernbidrag eller motsvarande förekommer det också att skattepengar försvinner från verksamheterna i form av direkta utdelningar till aktieägarna. Som framgår av tabellen är vinstmarginalen hög i flera av företagen, speciellt inom skolområdet. Detta är extra intressant då det inom skolan rör sig om förhållandevis riskfri verksamhet som går att "vanvårda". Inom vårdområdet köper kommunen eller lands-tinget upp vårdtjänster utifrån väl specificerade krav, vilket borde försvåra misskötsel av verksamheten – med andra ord går det inte att ha samma höga vinstmarginal inom vården. Inom skolområdet är det istället de enskilda eleverna och föräldrarna som gör valet. Dels deras relativt svaga styrka, dels deras informationsunderläge bidrar till att det är svårare att ställa krav på verksamheten.

En annan kanal som utnyttjas för att föra över pengar till ägarna från verksamheten är transaktioner i form av ofördelaktiga köp/lån från moderbolagen. I det senare fallet finns det till exempel en pågående rättstvist mellan Skatteverket och Capio Holding AB, där S:t Görans Sjukhus ingår, om att inte godkänna den fastställda låneräntan på 13 procent. Sådana låneupplägg är inte unikt för Capio utan förekommer inom flera koncerner.

Sammantaget är detta systematiska läckage av gemensamma resurser följaktligen antagligen värre i privata skolföretag än inom den uppmärksammade privata vården.

Privatiseringens konsekvenser

Fram till slutet av 1980-talet ansågs det självklart att skola, vård och omsorg skulle drivas i offentlig regi. Idag ser vi att det var naiva förväntningar om positiva konsekvenser av konkurrens och marknadstänkande som låg bakom de regelförändringar som möjliggjorde för utomstående aktörer och huvudmän att driva offentlig verksamhet. Valfriheten och ökad konkurrens har inte medfört bättre kvalitet och mindre byråkrati. Istället ser vi att behovet av kontroll och styrning har ökat.

I en nyligen publicerad undersökning visar Lärarnas Riksförbund dels att var fjärde betygsättande grundskollärare i konkurrensutsatta kommuner har utsatts för påtryckningar från sin rektor eller huvudman att sätta högre betyg, dels att föräldrar till elever i friskolor och i konkurrensutsatta kommuner i högre grad försöker påverka lärares betygsättning än föräldrar i icke konkurrensutsatta skolor.

Dessutom riskerar konkurrensutsättningen att bidra till en ineffektiv överkapacitet på grund av överetablering. Detta syns väldigt tydligt inom skolområdet, och där kommer den demografiska utvecklingen resultera i att det kommer att bli än mer problematiskt framöver.

Valfrihetsreformen och friskolereformen skulle skapa en större bredd och gynna utvecklingen av nya pedagogiska metoder, anpassade för elever som annars riskerade att slås ut. En etablering av friskolor skulle också kunna ge nya perspektiv på den kommunala skolverksamheten genom att synliggöra brister och utveckla nya arbetsformer. Nu ser vi att flertalet friskolor istället drivs av rent vinstintresse, och inte av alternativ pedagogik som den stora drivkraften. Speciellt förvånande är detta då skolan ofta betraktas som ett ekonomiskt sorgebarn för kommunerna med ständiga besparingar.

Lärarnas Riksförbunds förslag

Lärarnas Riksförbund är inte emot privata aktörer inom skolområdet, men eftersom det rör sig om skattefinansierad verksamhet är det nödvändigt att staten säkerställer att varje inkrävd skattekrona utnyttjas på ett verksamhetsoptimalt sätt. Vi ska ta tillvara på privata aktörers kunskaper att bedriva verksamheter på ett effektivt sätt, men förbundet anser att det olyckligt om skolverksamheten styrs av riskkapitalbolagens ofta korta tidshorisont, där ägandet är kortsiktigt och syftet är vinstmaximering. Skolan är en sådan verksamhet som kräver en långsiktig och stabil strategi. Ett nytt resursfördelningssystem till såväl kommunala som fristå-

ende skolor är nödvändigt dels för att trygga likvärdigheten, dels undvika ineffektiv resurstilldelning. Lärarnas Riksförbund anser också att det är nödvändigt att dimensioneringsproblematiken löses. Valfrihets- och friskolereformen ställer stora krav på skolans organisation och resurstilldelning.

När vi alla ser stora problem med för samhället grundläggande verksamheter är det inte rimligt att låta bli att göra det rätta, bara för att det upplevs besvärligt. Staten måste värna välfärdens kärna och ta ett ökat ansvar för skola, vård och omsorg. Vi måste se till att skattemedlen används rätt, och för skolans del gäller det att ge alla elever undervisning av hög kvalitet – det är eleverna och därmed Sveriges framtid det gäller. Lärarnas Riksförbund har länge drivit att staten måste ta ett större ansvar för skolan, där allmänheten också delar förbundets syn att skolan bör förstärkas.

Det är nu dags för svenska politiker att i praktisk handling värna skattebetalarnas intressen. Lärarnas Riksförbund har visat genom att vara initiativtagare till många av de reformer inom skolområdet som nu genomförts av Alliansen att staten kan ta ett större ansvar för skolan. Nu är det dags att även införa en ny resursfördelningsmodell, där Lärarnas Riksförbunds nationella finansieringsmodell skulle kunna utgöra inspirationskälla.

Lärarnas Riksförbund anser också att den inskränkta meddelarfrihet som råder i många privata företag rimmar illa med skattefinansierad verksamhet. Även om företaget drabbas av negativa konsekvenser för att anställda lärare påtalar något de tycker är fel, måste de anställda ha den möjligheten inom skattefinansierade verksamheter. Inom vård- och omsorgen har den inskränkta meddelarfriheten tillsammans med ägarnas vinstintresse bidragit till kvalitetsbrister såsom överfulla blöjor och inom skolan till otillbörlig påverkan inom betygsättningen. Listan på negativa konsekvenser kan dessvärre göras betydligt längre. Lärarnas Riksförbund efterlyser därför en större öppenhet när det gäller skattefinansierad verksamhet, oavsett huvudman.

Lärarnas Riksförbund förslag med anledning av resurssvinnet

- Skolinspektionen ska få rätt att utfärda tidsbegränsade tillstånd med kontrollstationer, där både den pedagogiska och finansiella verksamheten granskas. Lärarnas Riksförbund menar att Skolinspektionen tillsammans med andra myndigheter ska ha ett ännu vassare mandat att granska hur skattebetalarnas resurser används i skolan så att skolans kärnverksamhet, själva undervisningen, prioriteras.
- Skolinspektionen ska vid sin tillståndsprövning beakta ägarnas långsiktighet för att säkerställa elevernas trygghet och verksamhetens kvalitet
- Friskolornas möjligheter att dela ut vinst till ägarna ska kraftigt begränsas och eventuellt överskott ska återinvesteras i verksamheten till dess skolans verksamhet lever upp till högt ställda krav, där elevernas måluppfyllelse och lärarnas villkor är tillfredsställande
- Villkoren ska vara lika för såväl offentligt drivna skolor som för enskilt drivna, vilket bland annat betyder att alla skolor ska kunna erbjuda bibliotek och annat som kommunala skolor måste erbjuda
- Friskolorna ska finansieras statligt och stå under tydligare statlig kontroll.

Lärarnas Riksförbund är det enda förbundet i Sverige som organiserar enbart behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare. Med våra cirka 85 000 medlemmar är vi ett av de största förbunden inom Saco.

www.lr.se

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND